

Ευάγγελιος ο Ποντικός: Κεφάλαια περί διακρίσεως παθών και λογισμών (Φιλοκαλία)

/ Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Ορθόδοξη πίστη

Φωτο: pointfromview.blogspot.com

1. Πρώτοι δαίμονες που αντιστέκονται και πολεμούν στην πρακτική άσκηση της αρετής είναι οι δαίμονες εκείνοι που τους έχει ανατεθεί να πειράζουν τους ανθρώπους στην γαστριμαργία και τη φιλαργυρία κι εκείνοι που παρακινούν στην φιλοδοξία. Οι άλλοι δαίμονες έρχονται πίσω τους και παραλαμβάνουν εκείνους που προσβάλλουν οι πρώτοι. Γιατί δεν μπορεί να πέσει κανείς στα χέρια του δαίμονα της πορνείας, αν δεν πέσει πρωτύτερα στη γαστριμαργία. Και δεν μπορεί να τον ταραξεί ο θυμός, αν αυτός δεν πολεμά πρώτα για φαγητά, ή χρήματα, ή δόξα. Και δεν μπορεί να περιπέσει κανείς στον δαίμονα της λύπης, αν δεν υποστεί πρωτύτερα τη στέρηση όλων αυτών. Ούτε θα διαφύγει κανείς την υπερηφάνεια, που είναι το πρώτο γέννημα του διαβόλου, αν δεν εξορίσει τη ρίζα όλων των κακών, τη φιλαργυρία, αφού κατά τον Σολομώντα, «η φτώχεια κάνει τον άνθρωπο ταπεινό»(1). Και γενικά, δεν μπορεί να περιπέσει ο άνθρωπος σε δαίμονα αν δεν καταπληγωθεί από τους παραπάνω πρωτοστάτες και αρχηγούς δαίμονες, δηλ. της γαστριμαργίας, της φιλαργυρίας και της φιλοδοξίας.

Γι' αυτό και ο διάβολος με αυτούς τους τρεις λογισμούς πολέμησε τότε τον Σωτήρα στην έρημο. Πρώτα Του πρότεινε να μεταβάλει τις πέτρες σε ψωμιά.

Έπειτα, Του υποσχέθηκε τον κόσμο αν έπεφτε και τον προσκυνούσε. και τρίτο, Του είπε ότι αν τον ακούσει, θα δοξαστεί επειδή δεν θα πάθει τίποτε από το πέσιμο(2). Ο Κύριος αναδείχτηκε ανώτερος σε όλα και διέταξε το διάβολο να φύγει πίσω. διδάσκοντας με αυτά ότι δεν είναι δυνατό να αποκρούσομε το διάβολο, αν δεν καταφρονήσομε τους τρεις αυτούς λογισμούς.

2. Όλοι οι δαιμονικοί λογισμοί εισάγουν στην ψυχή ιδέες των αισθητών πραγμάτων, τις οποίες ο νους, αφού δώσει μορφή τις στριφογυρίζει μέσα του. Και από αυτό γνωρίζει το δαίμονα που τον πλησίασε. Παραδείγματος χάρη, αν έρθει στο νου μου το πρόσωπο εκείνου που με ζημίωσε ή με έβρισε, τότε είναι φανερό πως ήρθε ο λογισμός της μνησικακίας. Αν πάλι μας γίνει κάποια υπόμνηση χρημάτων ή δόξας, από αυτό γίνεται γνωστός ο δαίμονας που μας στενοχωρεί. Και στους άλλους λογισμούς επίσης από το πράγμα που σου υποβάλλει στο νου θα καταλάβεις ποιος δαίμονας βρίσκεται δίπλα σου και σου υποβάλλει το λογισμό.

Αλλά δεν λέω ότι όλες οι μνήμες των πραγμάτων αυτών προέρχονται από τους δαίμονες. Επειδή και ο ίδιος ο νους όταν μπαίνει σε κίνηση από τον άνθρωπο ξαναφέρει τις παραστάσεις των γεγονότων. Αλλά όσες μνήμες τραβούν μαζί τους θυμό ή επιθυμία έξω από τις φυσικές ανάγκες, εκείνες είναι οπωσδήποτε από τους δαίμονες. Γιατί από την ταραχή που προκαλούν αυτές οι δυνάμεις, ο νους αμαρτάνει με τη διάνοια και πολεμά επειδή δεν μπορεί να δεχτεί τη φαντασία του νομοθέτη Θεού. Επειδή αυτή η λαμπρότητα παρουσιάζεται στο λογικό κατά τον καιρό της προσευχής, όταν απουσιάζουν τα νοήματα των υλικων πραγμάτων.

3. Δεν θα μπορέσει ο άνθρωπος να απομακρύνει τις εμπαιθείς ενθυμήσεις, αν δεν φροντίσει να απαλλαγεί από την επιθυμία και το θυμό. Και την επιθυμία θα την εξαντλήσεις με νηστείες, αγρυπνίες και χαμαικοιτίες. Ενώ τον θυμό θα τον εξημερώσεις με μακροθυμίες, ανεξικακίες, αμνησικακίες και ελεημοσύνες. Γιατί από αυτά τα δύο πάθη αποτελούνται όλοι σχεδόν οι δαιμονικοί λογισμοί, οι οποίοι ρίχνουν τον νου στον όλεθρο και την απώλεια. Και είναι αδύνατο να νικήσει κανείς αυτά τα πάθη, αν δε γίνει ανώτερος από φαγητά και χρήματα και δόξα και αν δεν περιφρονήσει αυτά, και δεν περιφρονήσει ακόμα και το σώμα του, μη αντιστεκόμενος σε κείνους που επιχειρούν πολλές φορές να το ραπίσουν.

Είναι πολύ αναγκαίο να μιμηθούμε εκείνους που κινδυνεύουν στη θάλασσα και πετούν τα σκεύη στο πέλαγος λόγω της βίας των ανέμων και των κυμάτων. Αλλά σ' αυτό ας προσέξομε μήπως πετάξομε τα σκεύη για να μας δουν οι άνθρωποι (και μας επαινέσουν), επειδή έτσι στερούμαστε το μισθό μας. Και θα πάθομε άλλο ναυάγιο χειρότερο από το προηγούμενο, από το δαιμονικό άνεμο της κενοδοξίας. Γι' αυτό το λόγο ο Κύριός μας στα Ευαγγέλια, διδάσκοντας τον κυβερνήτη νου, λέει: «Προσέχετε να μην κάνετε την ελεημοσύνη σας μπροστά στους ανθρώπους, με σκοπό να σας δουν. Αν την κάνετε έτσι, δεν έχετε μισθό από τον επουράνιο Πατέρα σας». Και πάλι: «Όταν προσεύχεστε, δεν θα είστε όπως οι υποκριτές. Αυτοί

αγαπούν να προσεύχονται στις συναγωγές και στις πλατείες, για να φανούν στους ανθρώπους. Σας λέω, ναι, έχουν λάβει το μισθό τους. Και όταν νηστεύετε, μη γίνεστε σκυθρωποί καθώς οι υποκριτές. Αφανίζουν τα πρόσωπά τους για να φανούν στους ανθρώπους ότι νηστεύουν. Σας λέω, ναι, έχουν λάβει το μισθό τους»(3). Αλλά πρέπει να προσέξουμε εδώ το Γιατρό των ψυχών, πως με την ελεημοσύνη θεραπεύει το θυμό και με την προσευχή καθαρίζει το νου, ενώ με τη νηστεία καταμαραίνει την επιθυμία. Από αυτά αποκτά ύπαρξη ο νέος Αδάμ, ο Αδάμ που ξανακαινουργώνεται και γίνεται όμοιος με την εικόνα του δημιουργού του, του Χριστού, στον οποίο λόγω της απάθειας δεν υπάρχει διάκριση αρσενικού ή θηλυκού, και εξαιτίας της μιας πίστεως στο Χριστό, δεν υπάρχει ειδωλολάτρης και Ιουδαίος, περιτομή και ακροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δούλος και ελεύθερος. Αλλά όλα και σε όλα ο Χριστός(4).

4. Ας εξετάσουμε με ποιο τρόπο στον ύπνο μας οι δαίμονες σχηματίζουν και αποτυπώνουν στο νου μας διάφορες φαντασίες. Αυτό κανονικά συμβαίνει στο νου ή με το να βλέπει με τα μάτια, ή με το ν' ακούει με τ' αυτιά, ή με οιαδήποτε άλλη αίσθηση, ή δια μέσου της μνήμης η οποία αποτυπώνει στο νου ανακινώντας όσα έλαβε μέσω του σώματος. Μου φαίνεται λοιπόν ότι οι δαίμονες θέτουν σε κίνηση τη μνήμη και παρουσιάζουν μορφές στο λογικό του ανθρώπου. Γιατί βέβαια το σώμα είναι ανενέργητο στον ύπνο. Πως λοιπόν κινούν την μνήμη, θέλομε να μάθομε. Μάλλον δια μέσου των παθών. Και αυτό γίνεται φανερό από το ότι οι καθαροί και απαθείς δεν παθαίνουν τέτοιο πράγμα. Υπάρχει όμως και κάποια κίνηση της μνήμης φυσική που κινείται από εμάς, ή από τις άγιες (αγγελικές) δυνάμεις, κατά την οποία συναντιόμαστε και συναναστρεφόμαστε με αγίους. Αλλά ας προσέξουμε, επειδή εκείνες τις εικόνες που δέχεται η ψυχή μαζί με το σώμα, αυτές κινεί η μνήμη χωρίς το σώμα. Και αυτό είναι φανερό από το ότι πολλές φορές το παθαίνομε αυτό στον ύπνο, όπου το σώμα είναι ήρεμο. Γιατί όπως μπορούμε να βάλουμε στο νου μας νερό και με δίψα και χωρίς δίψα, έτσι μπορούμε να βάλουμε στο νου μας χρυσό με πλεονεξία και χωρίς πλεονεξία. Και στα άλλα ισχύει το ίδιο. Να βρίσκομε όμως τέτοιες ή τέτοιες διαφορές φαντασιών είναι γνώρισμα της πανουργίας των δαιμόνων. Αλλά ακόμη και τούτο ας γνωρίζομε, ότι και τα εξωτερικά πράγματα χρησιμοποιούν οι δαίμονες στα όνειρα, όπως τον ήχο των κυμάτων όταν ταξιδεύει κανείς.

5. Πολύ βοηθάει στους σκοπούς των δαιμόνων ο θυμός μας όταν κινείται αντίθετα προς τη φύση, και είναι χρησιμότετος σ' αυτούς για κάθε πανουργία και εφεύρεση κακού. Γι' αυτό δεν παύουν οι δαίμονες να αναταράζουν τον θυμό ημέρα και νύχτα. Αλλά όταν δουν ότι δεσμεύσαμε το θυμό με την πραότητα, τότε τον εξαπολύουν με ευλογοφανείς δικαιολογίες. Έτσι τον κάνουν οξύτατο για να τον χρησιμοποιήσουν για τους θηριώδεις λογισμούς τους. Γι' αυτό είναι ανάγκη να μην τον ερεθίζομε

μήτε για δίκαιες μήτε για άδικες υποθέσεις και να μη δίνουμε κακό ξίφος στους δαίμονες. πράγμα που γνωρίζω ότι πολλοί κάνουν, και ανάβουν από θυμό για μικρές και μηδαμινές αφορμές. Πες μου, για ποιο πράγμα τόσο γρήγορα φιλονεικείς, αφού περιφρόνησες και φαγητά και χρήματα και δόξα; Και γιατί τρέφεις το σκύλο (θυμό), αφού υποσχέθηκες ότι δεν θα έχεις τίποτα; Αν αυτός γαυγίζει και επιτίθεται κατά των ανθρώπων, είναι φανερό ότι κάτι κατέχει και το φυλάει. Αλλά εγώ είμαι πεπεισμένος ότι ένας τέτοιος άνθρωπος είναι μακριά από την καθαρή προσευχή, γιατί γνωρίζω ότι ο θυμός είναι αφανιστής του είδους αυτού της προσευχής. Εκτός από αυτό, θαυμάζω ότι ο θυμώδης λησμονεί τους αγίους που συμβουλεύουν σχετικά. Ο Δαβίδ, λόγου χάρη, λέει: «Πάψε να οργίζεσαι και άφησε το θυμό»(5). Ο Εκκλησιαστής πάλι παραγγέλει: «Απομάκρυνε το θυμό από την καρδιά σου και βγάλε την κακία από πάνω σου»(6). Και ο Απόστολος προστάζει: «Να υψώνεις σε προσευχή κάθε στιγμή και σε κάθε τόπο καθαρά χέρια, χωρίς οργή και κακές σκέψεις»(7). Γιατί δεν διδασκόμαστε από την παλιά και συμβολική συνήθεια των ανθρώπων, που διώχνουν τους σκύλους από τα σπίτια τους κατά την ώρα της προσευχής; Αυτό φανερώνει ότι δεν πρέπει όσοι προσεύχονται να έχουν στην ψυχή τους το θυμό. Και (είναι γραμμένο): «Το κρασί τους είναι σαν τον θυμό των δρακόντων»(8). Οι Ναζιραίοι όμως δεν έπιναν κρασί. Για το θέμα του να μη μεριμνούμε για ενδύματα και φαγητά, περιττό νομίζω να γράφω, γιατί ο ίδιος ο Σωτήρας στα Ευαγγέλια το απαγορεύει λέγοντας: «Μην αφήσετε την ψυχή σας να απασχοληθεί με το τι θα φάτε ή τι θα πιείτε ή τι θα φορέσετε»(9). Γιατί αυτό είναι των εθνικών και των απίστων και εκείνων που δεν έχουν εμπιστοσύνη στην πρόνοια του Κυρίου και αρνούνται το Δημιουργό. Και είναι τελείως ξένο για Χριστιανούς, αφού πιστεύουν ότι και τα δύο σπουργίτια που πουλιούνται ένα ασσάριο(10) βρίσκονται κάτω από την επιστασία των αγίων αγγέλων. Αλλά κι αυτό είναι συνήθεια των δαιμόνων: μετά τους ακάθαρτους λογισμούς να εισάγουν στο πνεύμα μας και τις σκέψεις για ανήσυχη φροντίδα, για να απομακρυνθεί ο Ιησούς, από τη συρροή του όχλου(11) των σκέψεων στον τόπο της διάνοιας, και να μείνει χωρίς καρπό ο λόγος, πνιγμένος μέσα στις σκέψεις της ανήσυχης φροντίδας. Αφού λοιπόν απορρίψουμε αυτούς τους λογισμούς, όλη τη φροντίδα για την συντήρησή μας ας την αναθέσουμε στον Κύριο(12), αρκούμενοι στα παρόντα. και ζώντας φτωχική ζωή και φορώντας πενιχρή ενδυμασία, ας ξεντυθούμε όλα όσα μας οδηγούν στην κενοδοξία. Κι αν κανείς νομίζει ότι είναι άσχημο το να φορά πενιχρά ρούχα, ας παρατηρεί τον Απόστολο Παύλο, πώς υποφέροντας με λιγοστά ρούχα στην παγωνιά(13), περίμενε το στεφάνι της δικαιοσύνης(14). Αλλά επειδή ο Απόστολος ονόμασε αυτόν τον κόσμο θέατρο και στάδιο(15), ας δούμε αν είναι δυνατόν, γεμάτος με λογισμούς ανήσυχης φροντίδας, να τρέξει κανείς γοργά για να πάρει το βραβείο για το οποίο μας καλεί από ψηλά ο Θεός(16), ή να παλέψει με τις αρχές, με τις εξουσίες, με τους

κοσμοκράτορες του σκότους του κόσμου τούτου(17). Εγώ δεν το γνωρίζω αυτό, παραδειγματιζόμενος κι από αυτή τη χειροπιαστή εικόνα. δηλαδή ο δρομέας θα εμποδιστεί αν φορά χιτώνα και θα περιτυλιχτεί, όπως ο νους από τους λογισμούς της μέριμνας, αν είναι αληθινός και ο λόγος που λέει ότι ο νους μένει κοντά στο θησαυρό του. «Όπου -λέει- είναι ο θησαυρός σας, εκεί θα είναι και η καρδιά σας»(18).

6. Οι λογισμοί, άλλοι διακόπτουν και άλλοι διακόπτονται. Διακόπτουν οι πονηροί λογισμοί τους αγαθούς. Και διακόπτονται από τους αγαθούς, οι πονηροί λογισμοί. Λοιπόν, το Άγιο Πνεύμα προσέχει στον λογισμό που θα κυριαρχήσει και σύμφωνα μ' εκείνον μας κατακρίνει ή μας δέχεται. Για παράδειγμα. έχω ένα λογισμό φιλοξενίας για τον Κύριο, αλλά ο λογισμός αυτός με την επέμβαση του διαβόλου διακόπτεται, γιατί ο πονηρός μου υποβάλλει να φιλοξενήσω για χάρη της φιλοδοξίας. Αντίθετα, έχω λογισμό φιλοξενίας για να επιδειχθώ στους ανθρώπους. Αλλά έρχεται καλύτερος λογισμός και τον διακόπτει κατευθύνοντας την αρετή της φιλοξενίας στον Κύριο, χωρίς να με αναγκάζει να φιλοξενώ για χάρη των ανθρώπων.

7. Οι διαφορές μεταξύ των αγγελικών, των ανθρωπίνων και των δαιμονικών λογισμών, αφού μελετήσαμε πολύ και παρατηρήσαμε, καταλάβαμε ότι είναι οι εξής: Οι αγγελικοί εξετάζουν τις φύσεις των πραγμάτων και ερευνούν και εξιχνιάζουν τους πνευματικούς λόγους τους. Για παράδειγμα. για ποιο λόγο έγινε ο χρυσός και γιατί είναι σπαρμένος σας άμμος βαθιά μέσα στη γη και βρίσκεται με πολύ κόπο. Και πως, αφού βρεθεί πλένεται με νερό, μπαίνει στη φωτιά και τότε παραδίνεται στους τεχνίτες για να κατασκευάσουν τη λυχνία της σκηνης του μαρτυρίου και το θυμιατήριο και τα μικρά θυμιατήρια και τις κούπες(19), από τις οποίες μετά τη χάρη του Σωτήρα σ' εμάς, δεν πίνει πλέον ο βασιλιάς της Βαβυλώνας(20). Ενώ του Κλεόπα η καρδιά καίγεται από αυτά τα μυστήρια(21).

Ο δαιμονικός λογισμός ούτε τα γνωρίζει αυτά, ούτε τα καταλαβαίνει. Φέρνει με αναίδεια στο νου μόνη την απόκτηση του χρυσού και προλέγει την τροφή και τη δόξα που θα προκύψει από αυτόν. Ο ανθρωπίνος πάλι λογισμός ούτε την απόκτηση του χρυσού ζητάει, ούτε εξετάζει τίνος σύμβολο είναι ο χρυσός, αλλά απλώς φέρνει στο νου τη μορφή του, χωρίς πάθος και πλεονεξία. Το ίδιο συμβαίνει και με τα άλλα πράγματα, όπου το λογικό, σύμφωνα με αυτόν τον κανόνα, γυμνάζεται μυστικά.

8. Υπάρχει ένας δαίμονας που λέγεται πλάνος και που έρχεται στους αδελφούς κατά την αυγή. Αυτός περιπλανά το νου από πόλη σε πόλη και από χωριό σε χωριό και από σπίτι σε σπίτι, για να κάνει αθώες τάχα συναντήσεις. Με κάποιους γνώριμους κάνει συναπαντήματα μακρότερα και καταστρέφει την πνευματική του

κατάσταση εξαιτίας αυτών που συναντά. Και λίγο λίγο ο νους απομακρύνεται από τη γνώση του Θεού και φτάνει σε λησμοσύνη της αρετής και της μοναχικής υποσχέσεως. Πρέπει λοιπόν ο αναχωρητής να παρατηρεί αυτόν τον δαίμονα από που έρχεται και που καταλήγει. Γιατί βέβαια δεν κάνει μάταια ούτε τυχαία το μεγάλο αυτό κύκλο, αλλά με σκοπό να καταστρέψει την πνευματική κατάσταση του αναχωρητή, και αφού πάρει φωτιά ο νους και μεθύσει από τις πολλές φανταστικές συναντήσεις, να πέσει κατευθείαν στον δαίμονα της πορνείας ή της οργής ή της λύπης, οι οποίοι καταστρέφουν τελείως την λαμπρότητα της πνευματικής του καταστάσεως.

Εμείς όμως, αν έχουμε σκοπό να μάθουμε λεπτομερώς την πανουργία αυτού του δαίμονα, ας μην του αποκριθούμε αμέσως, ούτε να του αναγγείλομε ότι γνωρίζομε τους σκοπούς του, πως κανονίζει διανοητικά τις συναντήσεις αυτές και με ποιο τρόπο οδηγεί σιγά σιγά τον νου προς τον πνευματικό θάνατο, επειδή θα φύγει από μας. Δεν καταδέχεται να κάνει τις πανουργίες του ενώ εμείς γνωρίζομε περί τίνος πρόκειται. Και δε θα μάθωμε τίποτε από εκείνα που θέλαμε να μάθωμε. Αλλά να τον αφήσομε και άλλη μία ημέρα ή και δεύτερη ακόμη, για να ολοκληρώσει τη σκευωρία του, για να μάθωμε καλά την πανουργία του και ύστερα αφού τον ελέγξομε με λογικά επιχειρήματα, να τον αναγκάσομε να φύγει. Επειδή όμως στον καιρό του πειρασμού συμβαίνει να είναι θολός ο νους και να μη βλέπει με ακρίβεια όσα γίνονται, ας γίνει τούτο μετά την ανάχωρηση του δαίμονα. Αφού καθίσεις, θυμήσου μόνος σου τι σου συνέβη, από που άρχισες και που πήγες, σε ποιον τόπο σε συνέλαβε το πνεύμα της πορνείας ή της λύπης ή της οργής και πάλι πως συνέβησαν αυτά. Μάθε τα καλά αυτά και παράδωσέ τα στη μνήμη σου, για να έχεις υλικό να τον ελέγχεις όταν σε πλησιάζει, και κατηγόρησε τον κρυφό σκοπό του, και δεν θα τον ακολουθήσεις του λοιπού. Αν θέλεις να τον φέρεις σε κατάσταση μανίας, έλεγξέ τον ευθύς μόλις έρθει και φανέρωσέ του με λόγια και τον πρώτο τόπο που μπήκες και το δεύτερο και τον τρίτο. Γιατί πολύ οργίζεται, μη υποφέροντας την ντροπή. Κι ας είναι απόδειξη ότι του μίλησες όπως πρέπει, το ότι έφυγε από σένα ο λογισμός. Γιατί είναι αδύνατο να σταθεί όταν ελέγχεται φανερά. Κι αφού νικηθεί αυτός ο δαίμονας, τότε έρχεται ύπνος πολύ βαρύς και νέκρωση με μεγάλη ψυχρότητα των βλεφάρων και πάρα πολλά χασμουρητά και βάρος στους ώμους, τα οποία όλα διαλύει με συνεχή και δυνατή προσευχή το Πνεύμα το Άγιο.

9. Πάρα πολύ βοηθά το μίσος κατά των δαιμόνων στη σωτηρία μας και είναι κατάλληλο για την εργασία της αρετής. Κι όμως αυτό το μίσος, δεν μπορούμε να το ανατρέφομε και να το αυξάνομε μέσα μας σαν ένα καλό γέννημα, επειδή τα φιλήδονα πονηρά πνεύματα το διασκορπίζουν και προσκαλούν πάλι τη ψυχή σε φιλία και οικειότητα μαζί τους. Αλλά αυτή τη φιλία ή μάλλον τη δυσκολοθεράπευτη γάγγραινα, ο Γιατρός των ψυχών τη θεραπεύει με την εγκατάλειψη. επιτρέπει να πάθομε κάτι φοβερό από αυτούς νύχτα και ημέρα. Και

έπειτα η ψυχή ξαναγυρίζει στο αρχικό μίσος κατά των δαιμόνων, μαθαίνοντας να λέει προς τον Κύριο όπως ο Δαβίδ: «Τους μισούσα με μίσος τέλειο, έγιναν εχθροί μου»(22). Γιατί μισεί με τέλειο μίσος τους δαίμονες, εκείνος ο οποίος μήτε με πράξη μήτε με τη διάνοια αμαρτάνει, και αυτό είναι αλάνθαστο γνώρισμα της μέγιστης και πρώτου βαθμού απάθειας.

10. Όσον αφορά στο δαίμονα εκείνο που κάνει την ψυχή αναίσθητη στα πνευματικά, τι να πω; Εγώ φοβούμαι να γράφω γι' αυτόν: Πώς η ψυχή βγαίνει έξω από την πνευματική της κατάσταση όταν έρχεται ο δαίμονας αυτός, και ξεντύνεται τον φόβο του Κυρίου και την ευλάβεια. Και την αμαρτία δεν την λογαριάζει για αμαρτία, και την παρανομία δεν τη νομίζει παρανομία, και την κόλαση και την αιώνια κρίση και καταδίκη τα θυμάται σαν απλά λόγια, και γελά περιφρονητικά όταν ακούει για το αιώνιο πυρ. Και τάχα ομολογεί το Θεό, τις εντολές Του όμως δεν τις γνωρίζει. Όταν παρακινείται η ψυχή στην αμαρτία, χτυπάς τα στήθη σου, αλλ' αυτή δεν το αισθάνεται. Της ομιλείς από τις Άγιες Γραφές, και αυτή έχει πωρωθεί και δεν ακούει. Της παριστάνεις πόσο ντροπή είναι η αμαρτία μπροστά στους ανθρώπους και αυτή δεν το λογαριάζει, σαν το χοίρο που έκλεισε τα μάτια και έσπασε το φραγμό.

Τον δαίμονα αυτόν της αναισθησίας τον φέρνουν λογισμοί κενοδοξίας που πολυκαίρισαν στην ψυχή. Του οποίου αν δε λιγότευε ο αριθμός των ημερών, δεν θα σωζόταν κανένας άνθρωπος(23). γιατί είναι από εκείνους που έρχονται σπάνια στους αδελφούς. Και η αιτία είναι φανερή. Γιατί στις συμφορές των άλλων και στα βάσανά τους από ασθένειες ή στις ταλαιπωρίες όσων είναι στις φυλακές ή στον αιφνίδιο θάνατο άλλων, εξορίζεται ο δαίμονας αυτός της αναισθησίας. γιατί η ψυχή συγκινείται και κατανύγεται σιγά - σιγά και έρχεται σε συμπάθεια, και διαλύεται το πέτρωμα της ψυχής που επιφέρει αυτό το δαιμόνιο. Αυτά τα πράγματα εμείς δεν τα έχομε, εξαιτίας της ερήμου και της σπανιότητας των ασθενών από ανάμεσά μας. Αυτόν τον δαίμονα θέλοντας να εξορίσει ο Κύριος, διέταξε στα Ευαγγέλια να επισκεπτόμαστε τους ασθενείς και τους φυλακισμένους: «Ήμουν άρρωστος, λέει, και ήρθατε σε μένα»(24). Όμως ας γνωρίζομε και τούτο: Όποιος αναχωρητής έπεσε σ' αυτόν τον δαίμονα και όμως δεν δέχτηκε λογισμούς πορνείας, ούτε εγκατέλειψε το κελί του από ακηδία, αυτός δέχτηκε υπομονή και σωφροσύνη από τον ουρανό και είναι μακάριος για την απάθεια αυτή. Όσοι υποσχέθηκαν να ασκούν την θεοσέβεια, και επιθυμούν να συναναστρέφονται με κοσμικούς, ας φυλάγονται από αυτόν το δαίμονα της αναισθησίας. Γιατί εγώ ντρέπομαι και τους ανθρώπους, να λέω και να γράφω γι' αυτόν περισσότερο.

11. Όλοι οι δαίμονες διδάσκουν στην ψυχή τη φιληδονία και μόνο ο δαίμονας της λύπης δεν καταδέχεται να το κάνει αυτό, αλλά σ' όσους μπαίνει, διαφθείρει τους λογισμούς τους, κόβοντας κάθε ηδονή της ψυχής και ξεραίνοντάς την με την

λύπη, αφού του ανθρώπου του λυπημένου ξεραίνονται τα οστά(25). Και όταν τον πολεμά μέτρια, κάνει τον αναχωρητή δόκιμο και άξιο, γιατί τον πείθει να μην πλησιάζει κανένα πράγμα του κόσμου και να αποφεύγει κάθε ηδονή. Όταν επιμείνει πολύ αυτός ο δαίμονας γεννά λογισμούς που συμβουλεύουν την αυτοκτονία ή αναγκάζουν σε φυγή μακριά από τον τόπο που βρίσκεται κανείς. Πράγμα που νομίζω έπαθε ο άγιος Ιώβ, όταν τον ενοχλούσε ο δαίμονας αυτός, γιατί λέει: «Μακάρι να μπορούσα να φονεύσω τον εαυτό μου ή να παρακαλέσω άλλον να το κάνει αυτό(26). Αυτού του δαίμονα σύμβολο είναι η οχιά, της οποίας το δηλητήριο όταν δίνεται με μέτρο γίνεται αντίδοτο στα δηλητήρια των άλλων θηρίων, όταν όμως δίνεται πολύ φονεύει και το ίδιο το ζώο. Σ' αυτό το δαιμόνιο παρέδωσε ο Πάυλος αυτόν που αμάρτησε στην Κόρινθο. Γι' αυτό ξαναγράφει λέγοντας στους Κορίνθιους να δείξουν σ' αυτόν αγάπη, μήπως από την υπερβολική λύπη τον καταπιεί ο διάβολος(27). Αλλά και ωφέλιμη μετάνοια προξενεί αυτό το πνεύμα με το να θλίβει τους ανθρώπους. Γι' αυτό και ο άγιος Ιωάννης ο Βαπτιστής, εκείνους που τους κεντούσε αυτό το πνεύμα και κατέφευγαν στον Θεό, τους ονόμαζε «γεννήματα εχιδνών» και έλεγε: «Ποιος σας έδειξε να ξεφύγετε από την μελλοντική οργή; Δώστε λοιπόν καρποφορία άξια της μετάνοιας και μη θαρρέψετε λέγοντας, πατέρας μας είναι ο Αβραάμ»(28). Όμως ο καθένας που μιμήθηκε τον Αβραάμ και έφυγε μακριά από την πατρίδα του και από τους συγγενείς του(29), αυτός έγινε δυνατότερος και από αυτόν τον δαίμονα της λύπης.

12. Όποιος νίκησε το θυμό, αυτός νίκησε τους δαίμονες. Όποιος είναι δούλος του θυμού, αυτός είναι ξένος από το μοναχικό βίο και από τους δρόμους του Σωτήρα μας, αφού αυτός ο Κύριος, όπως λέει η Γραφή, «διδάσκει στους πράους ανθρώπους τους δρόμους Του»(30). Γι' αυτό και δύσκολα κυριεύεται ο νους των αναχωρητών όταν καταφεύγει στην πεδιάδα της πραότητας, επειδή καμιά αρετή σχεδόν δεν φοβούνται οι δαίμονες, όσο την πραότητα. Αυτή την αρετή την είχε ο μέγας Μωυσής και ονομάστηκε «πράος περισσότερο από όλους τους ανθρώπους»(31). Και ο άγιος Δαβίδ έκρινε ότι η πραότητα είναι άξια να την θυμάται και ο Θεός. «Θυμήσου, έλεγε, το Δαβίδ και όλη την πραότητά του»(32). Αλλά και αυτός ο Σωτήρας μας διέταξε να γίνουμε μιμητές της πραότητάς Του, λέγοντας: «Μάθετε από μένα ότι είμαι πράος και ταπεινός και θα βρείτε ανάπαυση στην ψυχή σας»(33). Όποιος νηστεύει από φαγητά και ποτά, ερεθίζει όμως τον θυμό με πονηρούς λογισμούς, αυτός είναι όμοιος με πλοίο που ταξιδεύει στο πέλαγος και έχει δαίμονα για πλοίαρχο. Γι' αυτό ας προσέξουμε τον σκύλο μας, δηλαδή το θυμό, και ας τον διδάξουμε να σκοτώνει μόνο τους λύκους και όχι να τρώει τα πρόβατα, αλλά να δείχνει πραότητα προς όλους τους ανθρώπους.

13. Απ' όλους τους λογισμούς, μόνο ο λογισμός της κενοδοξίας έχει αφθονία υλικού και περιλαμβάνει ολόκληρο σχεδόν τον κόσμο και ανοίγει κρυφά τις πόρτες

σ' όλους τους δαίμονες, σαν πονηρός προδότης κάποιας πόλεως. Γι' αυτό και πολύ εξευτελίζει το νου του αναχωρητή γεμίζοντάς τον με πολλά λόγια και ασχολίες και καταστρέφει τις προσευχές του με τις οποίες προσπαθεί να θεραπεύσει τα τραύματα της ψυχής του. Αυτόν τον λογισμό τον μεγαλώνουν με την ήττα τους όλοι μαζί οι δαίμονες και μέσω αυτού εισέρχονται και πάλι στις ψυχές, κι έτσι κάνουν την τελευταία κατάσταση χειρότερη από την πρώτη(34). Από αυτόν τον λογισμό γεννιέται και ο λογισμός της υπερηφάνειας, ο λογισμός που κατακρήμνισε από τον ουρανό στη γη τον σατανά που είχε πριν την σφραγίδα της ομοιώσεως με τον Θεό και το στεφάνι της ομορφιάς. Να ξεφύγεις λοιπόν από αυτόν τον λογισμό της κενοδοξίας και να μην αργοπορήσεις, για να μην παραδώσομε τη ζωή μας σε άλλους και το βίο μας σ' αυτούς που δεν έχουν έλεος(35), δηλ. στους δαίμονες. Αυτόν τον δαίμονα τον διώχνει η επίμονη προσευχή και το να μην κάνει κανείς θεληματικά ή να λείει τίποτε από εκείνα που βοηθούν στην καταραμένη κενοδοξία.

14. Μόλις ο νους του αναχωρητή νιώσει λίγη απάθεια, τότε αποκτώντας άλογο κενοδοξίας τρέχει με αυτό στις πόλεις κουβαλώντας μέσα του καθαρή επιθυμία για δόξα και έπαινο. Τότε, κατά θεία οικονομία, αφού επιτεθεί εναντίον του το πνεύμα της πορνείας και αφού τον αποκλείσει σε μία μάντρα των χοίρων, τον μαθαίνει να μην αφήνει το κρεβάτι του πριν από την τέλεια υγεία, ούτε να μιμείται τους άτακτους αρρώστους, οι οποίοι ενώ έχουν ακόμα υπολείμματα της ασθένειάς τους, βγαίνουν στο δρόμο και πηγαίνουν παράκαιρα σε λουτρά και παθαίνουν υποτροπή της ασθένειάς τους. Γι' αυτό ας καθόμαστε στο κελί μας και ας προσέχομε τους εαυτούς μας μάλλον, για να προκόβομε στην αρετή και να γινόμαστε δυσκίνητοι προς την κακία. Και ασχολούμενοι με τη γνώση των θείων, να δεχόμαστε πλήθος ιερών σκέψεων. Και καθώς θ' ανυψωνόμαστε πάλι, ν' αξιωνόμαστε να βλέπομε καθαρότερα το φως του Σωτήρα μας.

15. Δεν μπορώ να γράφω όλες τις κακουργίες των δαιμόνων. Και όσα κακά μηχανεύονται, ντρέπομαι να τα διηγηθώ λεπτομερώς, επειδή φοβούμαι να μην υποστούν βλάβη οι πιο άδολοι και άκακοι που θα τα διαβάσουν. Πλην όμως θα διηγηθώ τις πανουργίες του δαίμονα της πόρνειας και άκουσέ τις. Όταν κανείς αποκτήσει την απάθεια του επιθυμητικού μέρους της ψυχής του και οι αισχροί λογισμοί γίνουν ψυχρότεροι, τότε παρουσιάζει άνδρες και γυναίκες να παίζουν μεταξύ τους και κάνει τον αναχωρητή να γίνει θεατής αισχρών πραγμάτων και σχημάτων. Αλλ' αυτός ο πειρασμός δεν είναι από εκείνους που πολυκαιρίζουν. Επειδή η επίμονη προσευχή και ο πολύ πειρορισμένος τρόπος ζωής με νηστεία, αγρυπνία και γύμναση σε πνευματικές θεωρίες, διώχνουν αυτόν τον πειρασμό σαν άνυδρο σύννεφο. Συμβαίνει ακόμη και αγγίζει τις σάρκες για να τις ξεσηκώσει στην παράλογη διέγερση, και άλλα πάρα πολλά επινοεί αυτός ο πονηρός, τα οποία δεν είναι ανάγκη να τα φανερώσομε και να τα γράψομε. Πολύ βοηθάει εναντίον

των λογισμών αυτών ο υπερβολικός θυμός εναντίον αυτού του δαίμονα. Αυτόν το θυμό τον φοβάται πολύ όταν ξεσηκώνεται σφοδρός εναντίον των λογισμών και καταστρέφει τα σχέδιά του. Και αυτό σημαίνει το «να θυμώνετε, αλλά να μην αμαρτάνετε»(36). Αυτός ο θυμός είναι χρήσιμο φάρμακο στη ψυχή κατά των πειρασμών.

Μιμείται αυτόν το δαίμονα και ο δαίμονας της οργής, με το να δημιουργεί πλαστές φαντασίες για γονείς ή φίλους ή συγγενείς ότι βρίζονται από ανάξια πρόσωπα, και ξεσηκώνει το θυμό του αναχωρητή να πει ή να κάνει κάτι κακό εναντίον τους. Σ' αυτά πρέπει να προσέχομε, και ν' απομακρύνουμε γρήγορα τον νου μας από τις φαντασίες αυτές, για να μην πολυκαιρίσουν και γίνουν αναμμένος δαυλός στην ώρα της προσευχής. Σ' αυτούς τους πειρασμούς πέφτουν περισσότερο οι θυμώδεις και ευέξαπτοι, οι οποίοι είναι μακριά από την καθαρή προσευχή και την γνώση του Σωτήρα μας Ιησού Χριστού.

16. Τα νοήματα αυτού του αιώνα, ο Κύριος, όπως τα πρόβατα στον καλό βοσκό, τα παρέδωσε στον άνθρωπο. Και είναι γραμμένο: «Έδωσε σε κάθε άνθρωπο το νόημα μέσα στο νου του»(37), αφού ένωσε με τον άνθρωπο την επιθυμία και την οργή για βοήθειά του, για να εξορίζει με το θυμό τα νοήματα των λύκων δαιμόνων, και με την επιθυμία να αγαπά τα πρόβατα αν και πολλές φορές τον χτυπούν βροχές και άνεμοι. Του έδωσε ακόμη ο Κύριος και νομή για να βόσκει τα πρόβατα, και τόπο χλόης και νερό αναπαύσεως(38), και άρπα και κιθάρα και ραβδί και στήριγμα, για να τραφεί και να ντυθεί από αυτό το νοητό ποίμνιο και να μαζέψει χορτάρι του βουνού. Γιατί λέει: «Ποιος βόσκει ένα κοπάδι και δεν τρώει από το γάλα του;»(39).

Πρέπει λοιπόν ο αναχωρητής να φυλάγει νύχτα και ημέρα αυτό το ποίμνιο, μήπως κανένα πρόβατο το φάνε τα θηρία ή πέσει στους ληστές. Κι αν συμβεί τίποτε τέτοιο στο δασώδες φαράγγι, ευθύς να το αρπάξει από το στόμα του λιονταριού και της αρκούδας(40). Και τρώγεται από τα θηρία η σκέψη για τον αδελφό μας, αν βόσκει μέσα μας με μίσος. και η σκέψη της γυναίκας, αν γυρίζει στο μυαλό με αισχρή επιθυμία. και η σκέψη του ασημιού και του χρυσαφιού, αν κατοικεί μέσα μας ενωμένη με τη πλεονεξία. και τα νοήματα των θείων χαρισμάτων, αν βόσκουν στη διάνοιά μας ενωμένα με την κενοδοξία. Και στα υπόλοιπα νοήματα το ίδιο θα συμβεί, όταν κλέβονται από τα πάθη. Και δεν πρέπει να φυλάγομε τους λογισμούς μας μόνο την ημέρα, αλλά και τη νύχτα, αγρυπνώντας. Γιατί μπορεί με την αισχρή και πονηρή φαντασία να χάσεις το πρόβατο. Και αυτό εννοούν τα λόγια του αγίου Ιακώβ: «Δεν σου έφερα πρόβατο σκοτωμένο από θηρία. Εγώ αναπλήρωνα τα κλεμμένα της ημέρας και τα κλεμμένα της νύχτας. Και κατάντησα να με καίει ο ήλιος την ημέρα και να υποφέρω την παγωνιά της νύχτας. Κι έφευγε ο ύπνος από τα μάτια μου(41). Αν τώρα από τον πολύ κόπο έρθει ακηδία, τότε ας πάμε λίγο στην πέτρα της θείας γνώσεως, ας πάρουμε την άρπα κι ας χτυπήσομε με τις

αρετές τις χορδές της γνώσεως. Ας βοσκήσουμε πάλι τα πρόβατα κάτω από το όρος Σινά, για να μας καλέσει κι εμάς ο Θεός των πατέρων μας από τη βάτο(42) και να μας αποκαλύψει τη γνώση των υπερφυσικών Του ενεργειών.

17. Τη λογική φύση που θανατώθηκε από την κακία, την ανασταίνει ο Χριστός με τη θεωρία της αιωνιότητας. Και ο Πατέρας Του, την ψυχή που πέθανε το θάνατο του Χριστού, την ανασταίνει δια μέσου της γνώσεώς Του. Και αυτό εννοεί ο Παύλος, λέγοντας: «Αν έχουμε πεθάνει μαζί με τον Χριστό, πιστεύουμε ότι και θα ζήσουμε μαζί Του»(43).

18. Όταν ο νους ξεντυθεί τον παλαιό άνθρωπο και ντυθεί τον άνθρωπο της χάρης, τότε θα δει και την κατάστασή του κατά τον καιρό της προσευχής όμοια με σάπφειρο ή με ουράνιο χρώμα. Αυτή την κατάσταση την ονομάζει η Γραφή «τόπο Θεού» που τον είδαν οι πρεσβύτεροι πάνω στο όρος Σινά(44).

19. Οι ακάθαρτοι δαίμονες, άλλοι πειράζουν τον άνθρωπο ως άνθρωπο. άλλοι τον πειράζουν σαν άλογο ζώο. Οι πρώτοι έρχονται και μας βάζουν σκέψεις κενοδοξίας ή υπερηφάνειας ή φθόνου ή κατηγορίας, οι οποίες δεν ενοχλούν τα ζώα. Ενώ οι δεύτεροι μας κινούν παρά φύση το θυμό και την επιθυμία. Αυτά τα πάθη είναι κοινά σ' εμάς και τ' άλογα ζώα και τα καλύπτει η λογική φύση μας. Γι' αυτό λέει το Άγιο Πνεύμα προς τους λογισμούς που συμβαίνουν στους ανθρώπους: «Εγώ είπα, είστε θεοί και όλοι σας γιοι του Υψίστου. εσείς πεθαίνετε σαν άνθρωποι και πέφτετε σαν ένας από τους άρχοντες»(45). Προς τους λογισμούς που κινούνται παράλογα τι λέει; «Μη γίνεστε σαν το άλογο και τον ημίονο, που δεν έχουν καμιά σύνεση. Με γκέμια και χαλινάρι θα σφίξεις τα σαγόνια αυτών που δε σε πλησιάζουν»(46). Αν τώρα η ψυχή που αμαρτάνει πρέπει να πεθάνει(47), φανερό είναι ότι οι άνθρωποι ως άνθρωποι πεθαίνουν και από ανθρώπους θάβονται, ενώ οι άλογοι, όταν θανατωθούν, δηλ. καταπέσουν, θα φαγωθούν από γύπες και κοράκια. Τα νεογέννητα αυτών, άλλα επικαλούνται τον Κύριο(48), άλλα ανακατώνονται μέσα στο αίμα των πτωμάτων(49). Εκείνος που έχει αυτιά για να ακούει ας ακούει.

20. Όταν ο εχθρός σε πλησιάσει και σε πληγώσει και θέλεις, όπως λέει η Γραφή, να γυρίσεις το μαχαίρι στην καρδιά του(50), κάνε ως εξής. ανάλυσε μέσα σου το λογισμό που σου υπέβαλε, ποιος είναι, από τι αποτελείται και ποιο είναι εκείνο το σημείο που στενοχωρεί περισσότερο το νου. Και εξηγούμαι. Ας υποθέσουμε ότι σου ήρθε λογισμός φιλαργυρίας. Διαίρεσε αυτόν τον λογισμό σε τέσσερα μέρη: στο νου που δέχτηκε το λογισμό, στην έννοια του χρυσού, στον ίδιο το χρυσό και στο φιλάργυρο πάθος. Και τότε ρώτησε: Ποιο απ' όλα αυτά είναι αμαρτία; Ο νους; Μα αυτός είναι εικόνα του Θεού. Η έννοια του χρυσού; Κανείς που έχει νου δε θα πει τέτοιο πράγμα. Ο χρυσός; Και τότε γιατί έγινε; Έπεται λοιπόν ότι αιτία της αμαρτίας είναι το φιλάργυρο πάθος, το οποίο στην ουσία του δεν υπάρχει, ούτε

έννοια πράγματος είναι, αλλά είναι μια μισάνθρωπη ηδονή που γεννιέται από το αυτεξούσιο και αναγκάζει το νου να κάνει κακή χρήση των κτισμάτων του Θεού. την ηδονή αυτή ο νόμος του Θεού προστάζει να την αποκόπτομε. Και με την έρευνά σου αυτή θα καταστραφεί ο λογισμός, καθώς θα αναλύεται στη θεωρητική του βάση, αλλά θα φύγει από σένα και το δαιμόνιο, αφού θα υψωθεί η διάνοιά σου από τη γνώση αυτή.

Αν δε θέλεις να μεταχειριστείς το δικό του μαχαίρι εναντίον του και έχεις πόθο να τον καθυποτάξεις με τη δική σου σφεντόνα, τότε πάρε πέτρα μέσα από το τσομπάνικο σακούλι σου και εξέταζε τη θεωρία του λογισμού αυτού. Πώς δηλαδή άγγελοι και δαίμονες πλησιάζουν το δικό μας κόσμο, ενώ εμείς δεν πλησιάζομε στους κόσμους τους; Γιατί ούτε τους αγγέλους μπορούμε να ενώσομε με το Θεό περισσότερο από ότι είναι ενωμένοι, ούτε τους δαίμονες θέλομε να τους κάνομε πιο ακάθαρτους απ' ότι είναι. Και πώς ξέπεσε από τον ουρανό ο εωσφόρος που ανατέλλει το πρωί και τσακίστηκε στη γη(51); Αυτός θεώρησε τη θάλασσα σα λεκάνη και τον τάρταρο της αβύσσου σαν αιχμάλωτό του. αναβράζει την άβυσσο όπως το φουσερό τη φωτιά στο χαλκουργείο(52), και ταραάζει όλους από την κακία του θέλοντας να εξουσιάζει τα πάντα. Η θεωρία αυτών των πραγμάτων πληγώνει πάρα πολύ το δαίμονα και τρέπει σε φυγή το στράτευμά του. Αλλά αυτά συμβαίνουν σ' εκείνους που έχουν ήρεμα καθαριστεί από τα πάθη τους και βλέπουν σ' ένα βαθμό τις αιτίες και τους λόγους των γεγονότων. Οι ακάθαρτοι όμως δεν γνωρίζουν τη θεωρία αυτή, ούτε και αν τη μάθουν από άλλους και τη λένε και την ξαναλένε θ' ακουστούν, εξαιτίας της σκόνης και του θορύβου που δημιουργείται από τα πάθη τους κατά τον πόλεμο των δαιμόνων. Γιατί πρέπει το στράτευμα των αλλοφύλων να ηρεμήσει, για να βγει μόνος ο Γολιάθ και να συμπλακεί με το Δαβίδ μας(53). Παρόμοια ας χρησιμοποιήσομε και τη διαίρεση του πολέμου και την τακτική για όλους τους ακάθαρτους λογισμούς.

21. Όταν οι ακάθαρτοι λογισμοί φυγαδευτούν γρήγορα, ας αναζητήσομε την αιτία, από που δηλαδή προέρχεται αυτό. Ποιο από τα δύο συμβαίνει. επειδή σπανίζει το αντικείμενο του ακάθαρτου λογισμού και είναι δύσκολο να προμηθευτούμε το υλικό, ή εξαιτίας της απάθειάς μας δεν υπέρισχυσε ο εχθρός; Παράδειγμα: αν κανένας αναχωρητής βάλει στο νου του να γίνει επίσκοπος, δεν φαντάζεται πολύ καιρό αυτόν το λογισμό (γιατί είναι απραγματοποίητος), και είναι φανερό ότι συμβαίνει το πρώτο. Αν όμως κάποιος γίνει επίσκοπος μιας τυχαίας πόλεως και εξακολουθεί να σκέφτεται όπως πριν, αυτός είναι μακάριος για την απάθειά του. Αν εξετάσομε και για τους άλλους λογισμούς, θα δούμε ότι ο τρόπος αυτός έχει όμοια εφαρμογή. Αυτά είναι ανάγκη να τα γνωρίζομε, για να έχομε προθυμία και δύναμη. για να ξέρομε αν διαπεράσαμε τον Ιορδάνη(54) και είμαστε κοντά στους φοινικιές ή μήπως είμαστε ακόμα στην έρημο και μας χτυπούν οι αλλόφυλοι.

Πολύ πανούργος μου φαίνεται ο δαίμονας της φιλαργυρίας και δεινός στο να

εξαπατά τους ανθρώπους. Όταν από την τέλεια απάρνηση του κόσμου (εκ μέρους του μοναχού) βρεθεί στα στενά, υποκρίνεται αμέσως τον οικονόμο και φίλο των φτωχών. υποδέχεται με τη γνησιότερη φιλοξενία τους ξένους, που ποτέ δεν τον επισκέπτονται, στέλνει βοήθεια σε άλλους που έχουν ανάγκη, επισκέπτεται τις φυλακές της πόλεως και εξαγοράζει δήθεν εκείνους που πουλήθηκαν ως δούλοι. υποδεικνύει επίσης την προσκόλληση σε πλούσιες γυναίκες. Άλλους πάλι τους συμβουλεύει να υποταχθούν σε κάποιους που έχουν γεμάτο πουγγί. Και έτσι αφού εξαπατήσει λίγο-λίγο την ψυχή, την τυλίγει με τους λογισμούς της φιλαργυρίας και την παραδίνει στον δαίμονα της κενοδοξίας. Αυτός φέρνει τότε στο νου ένα πλήθος ανθρώπων που δοξάζουν τον Κύριο για τα καλά αυτά έργα που (κατά φαντασία) έγιναν, και μετά από λίγο του παρουσιάζει και άλλους να συνομιλούν ότι πρέπει αυτός να δεχτεί την ιερωσύνη. Του προμαντεύει ότι αυτός που είναι ιερέας θα πεθάνει και δεν θα ξεφύγει τον θάνατο ό,τι και να κάνει. Κι έτσι ο ταλαίπωρος νους αφού δεθεί μέσα σε τέτοιους λογισμούς, φιλονικεί μ' εκείνους που δεν τον παραδέχονται. ενώ σ' εκείνους που τον παραδέχονται, χαρίζει δώρα με προθυμία και τους δέχεται με ευγνωμοσύνη. Μερικούς άλλους που διαφωνούν, τους παραδίνει στους δικαστές και παραγγέλει να εξοριστούν από την πόλη. Όταν λοιπόν μπου και αρχίσουν να στριφογυρίζουν στο μυαλό του όλοι αυτοί οι λογισμοί, ευθύς παρουσιάζεται ο δαίμονας της υπερηφάνειας, ο οποίος στέλνει εναντίον του αστραπές συνεχείς στον αέρα του κελιού και φτερωτά θηρία και τελευταία προξενεί στέρση του λογικού. Εμείς όμως αφού παρακαλέσαμε να λείψουν και να χαθούν αυτοί οι λογισμοί, ας ζήσουμε φτωχικά με ευχαριστία. Γιατί τίποτε δε φέραμε στον κόσμο κι είναι φανερό ότι ούτε να πάρουμε τίποτε μαζί μας μπορούμε. Κι όταν έχουμε τροφή και σκεπάσματα, σ' αυτά ας αρκεστούμε(55). κι ας θυμόμαστε τον Παύλο που λέει: «Ρίζα όλων των κακών είναι η φιλαργυρία»(56).

22. Όλοι οι ακάθαρτοι λογισμοί όταν πολυκαιρίσουν εξαιτίας των παθών μέσα μας, ρίχνουν το νου στην καταστροφή και τον αφανισμό. Όπως η σκέψη του ψωμιού πολυκαιρίζει μέσα στο μυαλό του πεινασμένου λόγω της πείνας του και η σκέψη του νερού στον διψασμένο λόγω της δίψας του, έτσι και οι σκέψεις των χρημάτων ή των αισχρών λογισμών που γεννιούνται από τα φαγητά, χρονίζουν στο μυαλό του ανθρώπου εξαιτίας της εμπάθειάς του. Το ίδιο συμβαίνει και όσον αφορά στις σκέψεις της κενοδοξίας και τις διάφορες άλλες. Και δεν είναι δυνατόν όταν ο νους πνίγεται μέσα σε εμπαιθείς σκέψεις, να παρασταθεί ενώπιον του Θεού και να στεφανωθεί με το στεφάνι της δικαιοσύνης. Γιατί από αυτούς τους λογισμούς παρασυρμένος ο τρισάθλιος νους, παραιτήθηκε από το δείπνο της γνώσεως του Θεού, όπως εκείνος που αναφέρεται στα Ευαγγέλια(57). Και πάλι εκείνος που δέθηκε χέρια και πόδια και ρίχτηκε στο σκότος το εξώτερο(58), από τέτοιους λογισμούς είχε υφασμένο το ένδυμά του. και γι' αυτό εκείνος ο Βασιλιάς που τον κάλεσε, έκρινε ότι δεν ήταν άξιος να γίνει δεκτός στο γάμο. Λοιπόν,

ένδυμα γάμου είναι η απάθεια της ψυχής, η οποία αρνήθηκε τις κοσμικές επιθυμίες. Ποια είναι τώρα η αιτία από την οποία τα νοήματα των αισθητών πραγμάτων, όταν πολυκαιρίσουν, διαφθείρουν την πνευματική γνώση, το έχουμε πει στα κεφάλαια περί προσευχής.

23. Από τους δαίμονες που αντιστέκονται στην πρακτική άσκηση των αρετών, τρεις είναι αρχηγοί, τους οποίους ακολουθεί η στρατιά των αλλοφύλων, δηλ. των δαιμόνων. και αυτοί οι τρεις, πρώτοι κάνουν πόλεμο και με ακάθαρτους λογισμούς διεγείρουν την ψυχή στην κακία. Αυτοί είναι οι δαίμονες της γαστριμαργίας, της φιλαργυρίας και της φιλοδοξίας. Αν λοιπόν επιθυμείς καθαρή προσευχή, κράτησε το θυμό. Και αν αγαπάς τη σωφροσύνη, κράτησε την κοιλιά σου και μην της δώσεις ψωμί μέχρι τον τέλειο χορτασμό και βασάνιζέ την με την δίψα. Αγρύπνα στην προσευχή και διώξε μακριά σου τη μνησικακία. Λόγια του Αγίου Πνεύματος να μη λείπουν από το στόμα σου, και κτύπα τις πόρτες των Γραφών με τα χέρια των αρετών. Τότε θα ανατείλει η απάθεια της καρδιάς και θα δεις το νου σου στην προσευχή σου σαν αστέρι, δηλαδή γεμάτον από θείο φως.

Πηγή: stonagona.blogspot.gr